
DEDIŠČINA SLOVENCEV NA TRŽAŠKEM IN SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ

Barbara Sosič

171

Uvod

Slovenski etnografski muzej (v nadaljevanju SEM), kot osrednja slovenska etnološka muzejska ustanova, ima za enega svojih poslanstev tudi raziskovanje, zbiranje, ohranjanje in razstavljanje kulturne dediščine zamejskih Slovencev, k ohranjanju pa spodbuja tudi nosilce te dediščine in jim pri tem pomaga. Zato je že pred desetletji vzpostavil stike in začel intenzivneje sodelovati s posamezniki in skupnostmi, ki so osnovali zbirke in zanje skrbijo. Leta 1999 je začel z dokumentiranjem zbirk zunaj meja Republike Slovenije,¹ ki so že obstajale in so bile potrebne strokovne obdelave. Sodelavci SEM največkrat sodelujejo pri raziskovanju in upraviteljem oziroma lastnikom muzejskih zbirk nudijo pomoč pri inventarizaciji, restavriranju in postavitvi muzejskih zbirk za javnost.

SEM sodelovanje s posamezniki in slovenskimi ustanovami v zamejstvu vzpostavlja tudi z namenom pridobivanja muzejskega gradiva in predstavljanja dediščine zamejskih Slovencev v SEM. Predmeti, kot so ribiška zbirka s *čupo* in škedenjsko nošo, fotografsko in AV gradivo, pomembno dopolnjujejo vsebine na obeh stalnih razstavah SEM *Med naravo in kulturo* ter *Jaz mi in drugi, podobe mojega sveta*, gradivo slovenskih zamejcev pa predstavljamo tudi na občasnih razstavah. Povezovanje z zamejci poteka zlasti znotraj kustodiatov za gospodarske načine, oblačilno kulturo, stavbarstvo in bivalno kulturo, v oddelku za dokumentacijo in oddelku za restavriranje. Od ustanovitve leta 1999 je imel pomembno vlogo pri sodelovanju z zamejskimi Slovenci kustodiat za slovenske izseljence, zamejce, pripadnike narodnih manjšin in drugih etnij, ki pa žal od leta 2013 ne deluje več. Kustosi so raziskovali in pomagali pri urejanju muzejskih zbirk, sodelovali pa so tudi z nekaterimi slovenskimi zamejskimi raziskovalnimi ustanovami. Tako na primer Polona Sketelj že vrsto let sodeluje z Narodopisnim inštitutom Urban Jarnik v Celovcu. Raziskovala je na območju južne Koroške, v Kostanjah pa je pomagala pri postavitvi stalne muzejske zbirke. SEM strokovno sodeluje in je nudil pomoč pri restavriranju in konserviranju muzejskih predmetov

¹ Najprej v Kraški hiši v Repnu, desetletje kasneje pa v Ricmanjah, Škedenju in v Kostanjah na Koroškem.

tako na južnem Koroškem kot tudi na Tržaškem in v Režiji (Motnikar 2003: 25). Na Tržaškem SEM sodeluje z Odsekom za zgodovino in etnologijo pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu. V zvezi s porabskimi Slovenci na Madžarskem SEM sodeluje z županijskim muzejem Savaria v Sombotelu (Szombathely).

172

Leta 2002 je na pobudo tedanje direktorice Inje Smerdel, ki je ves čas močno podpirala sodelovanje SEM s posamezniki in ustanovami, ki skrbijo za zamejske zbirke predmetov, SEM začel izdajati knjižno zbirko z naslovom *Zbirke s te ali one strani?*, v kateri je doslej izšlo pet knjig: Muzej Ricmanje = Il museo di San Giuseppe della Chiusa - Ricmanje (Sketelj 2002a), Muzej Kraška hiša v Repnu = Il museo della casa carsica di Repen (Serec Hodžar in drugi 2003), Narodopisna zbirka Slovenske prosvetne zveze v Celovcu = Die volkskundliche Sammlung des Slowenischen Kulturverbandes in Klagenfurt (Destovnik 2004), Škedenjski etnografski muzej = Il Museo etnografico di Servola (Sosič 2009) in O zgodovini in dediščini slovenskega morskega ribištva: Ribiški muzej tržaškega primorja (Volpi Lisjak 2013). To so muzejski katalogi z bogato vsebino in izborom fotografij reprezentativnih muzealij, prvim trem knjigam pa so priložene tudi zgoščenke s prikazom celotnih muzejskih zbirk. V nadaljevanju se bom osredotočila na sodelovanje SEM pri promociji, raziskovanju in urejanju muzejskih zbirk na Tržaškem.

Predstavljanje zbirk tržaških Slovencev v SEM

SEM je gostil kar nekaj razstav, katerih avtorji so bili skrbniki zbirk ali zamejski etnologi v sodelovanju s kustosi SEM. Izpostavim naj razstave, kot so *Ta trava je šacana* (1992), ki sta jo pripravili tržaški kolegici etnologinji Kristina Kovarič in Martina Repinc, *Škedenjska krušarica* (1995), ki jo je pripeljal iz Etnografskega muzeja v Škedenju duhovnik Dušan Jakomin, *Vonj po morju* (1999) avtorja Bruna Volpija Lisjaka – o slovenskem ribištvu v Tržaškem zalivu. V sodelovanju z Narodno in študijsko knjižnico v Trstu smo pripravili razstavo *Obrazi življenja, fotograf Mario Magajna in njegovi ljudje* (Magajna 2000). Gostili smo razstavi Narodne in študijske knjižnice iz Trsta in tržaške folklorne skupine Stu leta *Oblečeni v istovetnost – Čarobna nit, Ljudska noša Slovencev od Trsta do Kanalske doline* (2003) in *Nosile so se ko cesaric* (2013) ljubiteljske raziskovalke noš Marte Košuta s Kontovela pri Trstu.

Pomoč pri urejanju muzejskih zbirk na Tržaškem

SEM (kot tudi nekatere druge etnološke ustanove in posamezniki) je v zadnjih desetletjih večkrat priskočil na pomoč pri ohranjanju muzejskih zbirk na Tržaškem tako s strokovnimi nasveti glede zbiranja, dokumentiranja in razstavljanja predmetov kot tudi s konservatorskimi posegi na predmetih. V projekt je vstopila tudi skupina študentk iz Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani, ki je na muzeoloških delavnicah v zbirkah v Ricmanjah, Škedenju in Repnu opravljala obvezno študijsko prakso (Simoneta 2014: 71).

Pogled na zbirke, pri katerih urejanju je SEM tvorno sodelovalo, nam pove, kako zanimiva in raznotera je v njih shranjena slovenska kulturna dediščina. Skrbniki zbirk so večinoma posamezniki in društva, ki pri svojem delu potrebujejo strokovno pomoč. Pri urejanju je bilo vodilo aktivno vključevanje v strokovno muzejsko delo tako skrbnikov zbirk kot posameznih domačinov, da si pridobijo znanja, potrebna za urejanje in ohranjanje muzejskih zbirk, saj verjamemo, da se le tako dediščina lahko raziskuje, prav vrednoti, ceni in ohranja. Ceniti jo je namreč treba najprej tam, kjer je nastala. To ji zagotavlja obstoj, le tako lahko prihaja do prenosa in ohranjanja dediščine kot vrednote na naslednje rodove. Na Tržaškem izpostavljamo sodelovanje SEM s štirimi muzejskimi zbirkami, ki močno zaznamujejo slovensko identiteto krajev in Slovencev na Tržaškem.

Ricmanjski muzej

Muzej Ricmanje je plod dolgoletnega pridobivanja predmetov iz vsakdanjega življenja prebivalcev Ricmanj in sosednjih krajev, in sicer predvsem na pobudo dolgoletnega župnika Angela Kosmača² in nekdanjega cerkovnika Bernarda Žuljana. Angel Kosmač je zbrane predmete prepoznal kot pomemben del slovenske kulturne dediščine in jih je želel kot take ustrezno ovrednotiti in ohraniti za prihodnost. Porodila se je misel o muzeju. Urejanja se je SEM lotil z željo, da bi opozorili na pomemben del slovenske kulturne dediščine pri Slovencih v Italiji in da bi prispevali k njenemu ustreznemu fizičnemu in vsebinskemu varovanju (Sketelj 2002b: 21, 23).

Kustosinja SEM Polona Sketelj je tako s skupino študentk etnologije in kulturne antropologije Filozofske fakultete v Ljubljani v letih 2000–2001 zbirko v celoti inventarizirala in uredila za obiskovalce. Svoj prostor ima v nekdanjem župnišču. V muzeju so predstavljeni predmeti notranje opreme, gospodarskih in drugih poglobitvenih dejavnosti, s katerimi so se ukvarjali prebivalci Ricmanj in okolice. Zelo pomemben del zbirke so dragocena mašna oblačila in cerkvena oprema iz romarske cerkve sv. Jožefa. Ob predmetih so ohranjeni pomembni podatki o njihovi uporabi, izdelovalcih, narečnem poimenovanju za predmete in njihove dele. Tako se ob snovnem ohranjanju tudi nesnovni del kulturne dediščine Ricmanj in okolice. Zbirko so v preteklosti obiskovali številni posamezniki in skupine, saj se nahaja nasproti pomembne romarske cerkve (Sketelj 2002b).

Leta 2002 je izšla publikacija *Muzej Ricmanje* (Sketelj 2002a) z opisom posameznih tem, ki se navezujejo na muzejske zbirke. Ob vsaki temi je predstavljen izbor predmetov iz muzejskega inventarja.

Prebivalci Ricmanj so se z zbirko v času njene ureditve zelo poistovetili. Na žalost po smrti župnika leta 2005 ta ni več na ogled javnosti, nahaja pa še vedno v župnišču. Zanimiva in povedna muzejska postavitev je tako ostala brez zavzetega skrbnika, župnija pa tudi ni več v rokah slovenskih duhovnikov, slovenska skupnost znotraj župnije pa nima vzvoda, da uredi nedorečena razmerja.

² Angel Kosmač (1923–2005), duhovnik, katehet, ekumenski delavec.

Težko je najti posameznike, ki bi se zavzeli za muzej, njegovo vzdrževanje in delovanje nasploh. Kljub temu, da so predmete za zbirko prispevali prebivalci Ricmanj in okolice, ti nimajo več besede pri zagotavljanju dostopa do njih. Tako se je s smrtjo skrbnika zbirke njena usoda pomembno spremenila. Tega si gospod Kosmač ni želel, saj je bil njegov namen ohraniti pomembne prvine kulturne dediščine Ricmanj tudi za prihodnje rodove. Velja omeniti, da se je v času po smrti gospoda Kosmača začelo urejanje obsežnega arhivskega gradiva, ki ga prav tako hrani muzej.

Kraška hiša v Repnu

174

Kraška hiša je muzej na prostem v pretežno slovenski vasi Repen. Nekoč zapuščeno kraško domačijo je posebej za to ustanovljena zadruga Naš Kras leta 1968 spremenila v prijetno kraško bivalno okolje z vsemi prituklinami, znotraj katerega važno vlogo igra tudi galerija s pestro razstavno dejavnostjo. Odprta je ob nedeljah in praznikih. Za vse skrbi s svojimi člani zadruga Naš Kras. Muzej je vpisan v razvid muzejev Furlanije - Julijske krajine in je tako delno financiran tudi iz dežele Furlanije - Julijske krajine.

SEM je že leta 1968 v Repnu začel poseben terenski raziskovalni projekt z naslovom *Kraška hiša*, ki ga je razširil v letu 1969 na širše območje Krasa. Fotografije in terenski zapiski se v dokumentaciji SEM hranijo pod sklopom terenskih raziskav Teren 24. Ekipa raziskovalcev SEM je zbirala podatke o notranji opremi, prehrani, noši in ljudskem pravu v Repnu in Colu in ob tem posnela več kot 320 fotografij, ohranjenih je tudi nekaj zvezkov s terenskimi zapiski. Leta 1969 je bila v SEM tudi razstava z naslovom *Kraška hiša*.

Ko je bilo treba prenovljeno Kraško hišo opremiti, so razstavljene predmete zbirali brez beleženja njihovih podatkov. Inventarizacija predmetov, ki opremljajo to kraško domačijo, je bila nato izvedena šele leta 1989 s pomočjo študentov Oddelka za etnologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani (Smrekar 2003: 31–33). Skupina študentov je pod vodstvom Slovenskega etnografskega muzeja in pod mentorstvom Martine Repinc z inventarizacijo predmetov naredila prvi korak k strokovnemu muzeološkemu pogledu na zbirko v Kraški hiši v Repnu. Takrat so udeleženci iz pogovorov s starejšimi krajski skušali za vsak predmet določiti izvor, datacijo in uporabo, pa tudi razumeti, iz katerega okolja izhaja in koliko sodi v okolje kraške hiše. Leta 2003 je bilo s strani SEM znova opravljeno preverjanje stanja inventarja in fotografiranje, nato pa še istega leta izdana publikacija *Muzej kraška hiša v Repnu* (Serec Hodžar in drugi 2003) s prispevki, prilogami in izborom predmetov v zbirki ter s priloženo zgoščenko s celotnim inventarjem (Simoneta 2014: 72).

Kraška hiša je odprta za ogledе vsako nedeljo ali po predhodni najavi, najbolj pa stopa v ospredje ob prireditvi Kraška ohcet, ki jo vsako drugo leto skupaj organizirajo zadruga Naš Kras, Občina Repentabor in društvo Kraški dom. Kraška ohcet je velika folklorna prireditev, kjer se zaročenca poročita po starih šegah in navadah. V letu 2018 bo ta največja prireditev Slovencev na Tržaškem

praznovala svojo 50-letnico. Privablja veliko število obiskovalcev, tako Slovencev kot Italijanov. Slovenci svojo identiteto tu izpričujejo med drugim tudi z množičnim oblačenjem tradicionalne praznične noše. Vse dogajanje je skoncentrirano prav okoli Kraške hiše, kjer se dan pred ohcetjo vozi bala, tu se sprevod začne in konča.

Škedenjski etnografski muzej

Muzej je leta 1975 ustanovil dolgoletni škedenjski duhovnik Dušan Jakomin³. Danes z njim upravlja Škedenjsko kulturno društvo. Skupaj z večanjem naselja se je slovenska skupnost v Škednju v nekaj desetletjih močno zmanjšala. Iz prej oddaljene vasi je postajal tržaško predmestje in nato del Trsta, v katerem zdaj živijo večinoma delavci škedenjske železarne in pristanišča. Od okoli 12.500 ljudi jih slovensko govori le še okoli 150. Predmete so v muzej prinašali domačini, ki so ob tako drastičnem preoblikovanju kraja v tem iskali možnost ohranjanja svoje slovenske preteklosti. Poudariti velja, da je Škedenjski etnografski muzej edini slovenski muzej v Trstu. Zanimivo je, da se v tem času tudi povsem italijanski prebivalci in tudi tisti, ki so slovenskih korenin, pa slovenskega jezika ne govorijo več, zavedajo pomembnosti kulturne dediščine svojega kraja predvsem zato, ker je tu muzej.

175

SEM je škedenjskemu muzeju večkrat priskočil na pomoč, saj so muzejski konservatorji redno skrbeli za to, da so bili predmeti ustrezno zaščiteni in restavrirani. V letih 2002–2003 je pod vodstvom Polone Sketelj začela nastajati dokumentacija, pri čemer so sodelovale študentke Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani v okviru obvezne študijske prakse. Vsak predmet je dobil svojo inventarno številko in inventarni obrazec, v katerega so vnašale podatke o merah, materialu, izdelovalcu, izvoru, uporabi, načinu pridobitve, podroben opis in fotografijo. Pri večini predmetov ni bil več znan ne darovalec ne točen izvor. Za vsaj približno datacijo in kontekstualizacijo predmetov je bilo potrebno poiskati krajane, ki so še poznali način življenja ali posamezne obrti izpred petdeset ali celo več let. Še posebej pomembno je bilo, da so znali vse to povedati s slovenskimi izrazi. Mnoga okenca v popisnih obrazcih so kljub trudu ostala prazna ali pa vsebujejo le nekaj skopih podatkov. Inventar je bil skrbno fotografiran in skrbno obdelan, leta 2009 je v okviru knjižne zbirke *Zbirke s te ali one strani?* izšel katalog z naslovom *Škedenjski etnografski muzej, Il Museo etnografico di Servola* (Sosič 2009) s prispevki o zgodovini Škednja in muzejski zbirki ter izborom iz popisa predmetov v katalogu. Izbor predmetov iz zbirke je dostopen na spletni strani⁴ Škedenjskega etnografskega muzeja (Simoneta 2014: 71).

Med predmeti so še zlasti povedni in značilni tisti, ki so jih uporabljale pri svojem delu krušarice, katerih kruh je slovel ne le v Trstu, temveč vse do Dunaja. V spodnjem prostoru je na ogled domače okolje krušarice, v zgornjem nadstropju pa je razstavljena še ena škedenjska značilnost – bogata noša, tako ženska kot moška.

³ Dušan Jakomin (1925–2015), slovenski duhovnik, glasbenik in publicist, vsestranski kulturni in javni delavec.

⁴ <http://www.skedenj.net/>



Notranjost pritličja s kuhinjo škedenjske krušarice v Škedenjskem etnografskem muzeju
(foto: Marko Habič, 2008)

Po smrti Dušana Jakomina za muzej skrbi poseben odbor znotraj Škedenjskega kulturnega društva z mladimi in nadobudnimi člani, kar mu zagotavlja dobro izhodišče za vsestranski razvoj. Muzej je odprt dvakrat tedensko, sicer pa po predhodni najavi. Obiskujejo ga številne šolske in izletniške skupine in se uvršča med pomembnejše muzejske ustanove na Tržaškem, saj je s predstavitvijo krušarstva in preteklega načina življenja v bližnji okolici Trsta med redkimi, ki se loteva te tematike.

V muzej prihajajo še novi predmeti, katerih dokumentiranja sta se pod vodstvom SEM naučili dve osebi, ki skrbita zanj. Muzej načrtuje nove dejavnosti in širitev prostorov. Ob vsem se nosilci dejavnosti redno obračajo za strokovno pomoč na sodelavce SEM, tako da sodelovanje še poteka.

Ribiški muzej tržaškega primorja

Leta 2000 je bilo ustanovljeno Društvo Ribiški muzej tržaškega primorja, ki je takoj začelo z delom in zbiranjem predmetov. Vire za gradnjo posebej za muzej namenjene stavbe je društvo črpalo iz lastnih sredstev – v glavnem raznovrstnih donacij in samoprispevkov društvenih članov. Restavradorji SEM Ana Motnikar, Janez Črne in Gregor Kos so Ribiškemu muzeju pomagali pri restavratskih posegih in pri umestitvi predmetov. Evidenco o okoli 130 inventariziranih predmetih hrani tudi SEM (Simoneta 2014: 73).

V nekdanj pretežno ribiški vasi Križ je bila razstava v novih prostorih muzeja postavljena leta 2011. Njen avtor je nekdanji kapitan in raziskovalec slovenske ribiške in pomorske dediščine Bruno Volpi Lisjak. Po letih raziskovanja in zbiranja



Razstava Ribiškega muzeja tržaškega primorja v Križu pri Trstu (foto: Barbara Sosič, 2016)

arhivskega gradiva in predmetov pri še živečih ribičih mu je uspelo postaviti razstavo, s katero je poudarjeno dvoje: pomen prezrtega dela slovenske zgodovine, ki priča o Slovencih kot o pomorskem narodu, in o izjemnem kulturnem bogastvu, povezanem z ribolovom in načinom življenja, ki se je odvijalo v povezavi z morjem: plovila, med katerimi izstopa deblak *čupa*, poklici in dejavnosti, ki so jih opravljali Slovenci v vaseh na kraškem robu, njihova znanja in veščine, ki so svoj zaton doživele po drugi vojni. Ta je namreč odločilno zarezala v podobo in strukturo nekdanj povsem slovenskih vasi. Pomembno je tudi ohranjanje izrazov za naprave in ribiške dejavnosti, saj te z opuščanjem ribolova niso več v uporabi.

Jeseni 2016 je bil muzej uradno dokončan in odprt za javnost.⁵ Od tedaj še množičneje sprejema številne najavljene skupine. Že leta 2013 je izšel tudi katalog, ki ga je pripravil Bruno Volpi Lisjak, uredila pa Barbara Sosič iz SEM. Leta 2015 je izšel ponatis.

Muzej je po letih relativne negotovosti glede dokončanja za delovanje potrebne infrastrukture tako postal veliko bolj prepoznaven, obiskan in vpet v lokalno okolje. Vodniki po njem so domačini, kar je pri formiranju zavesti o pomenu muzeja in sploh za kraj izrazito značilne ribiške dediščine zelo velikega pomena. Muzej, s katerim se lokalna skupnost ne istoveti, namreč nima prihodnosti.

Možnosti nadaljnjega razvoja muzejev na Tržaškem

Omenjeni muzeji se srečujejo s številnimi težavami in dilemami, iščejo svojo vlogo in smisel obstoja. Za razvoj in obstoj nekaterih ni bojazni, saj so v skupnosti uveljavljeni in pripoznani, na drugi strani pa se upravičeno bojimo, da

⁵ <http://www.ribiski-muzej.it/>

bodo nekateri zaprli vrata, saj je njihov obstanek vezan na posameznike, ki pa niso večni. Ob menjavi generacij skrbnikov predstavlja velik izziv zagotavljanje kontinuitete vodenja, financiranje in zagotavljanje odprtosti muzejev. Izkušnje kažejo, da so pri tem najuspešnejši tisti muzeji, ki so se uspeli trdno zasedrati v lokalnem okolju, obenem pa iščejo možnosti za sodelovanje z ustanovami v matični domovini, so torej odprti za pobude z obeh strani meje.

178

Muzeji dosti ponujajo, a tudi dosti zahtevajo: redno odprtost, raziskovanje, skrb za razstavljene in nove predmete, nenehno posodabljanje ponudbe, vse to z znatnim vlaganjem človeškega in finančnega kapitala, predvsem pa s kvalificiranim strokovnim delom in vodstvom. Le vse to lahko zagotovi, da doslej vloženo delo ni bilo zaman in da se bo v prihodnosti še obrestovalo (Repinc 2009: 8). Želimo si, da bi se muzejske predstavitve Slovencev na Tržaškem ohranile in se še razvijale, postale zanimivejše tudi s pomočjo boljše tehnične in multimedijske opremljenosti. Muzeji morajo imeti urejen status, lastništvo stavb in predmetov ter zagotovljeno financiranje. Če naj to dosežejo, je treba znova in znova slediti potrebi, da se v okviru Narodne in študijske knjižnice, kjer je bil že pred dobrim desetletjem in pol ustanovljen Odsek za zgodovino in etnologijo, ali v okviru kakšne druge organizacije zaposli kompetentna oseba, ki bi skrbela za strokovno plat dela na zbirkah in pomagala lokalni skupnosti ter društvom pri vsebinski nadgradnji. Sčasoma se kaže tudi potreba po osebi, ki bi ponujala pomoč pri vzdrževanju in restavriranju predmetov, saj sodelavci SEM tako obsežnega nadzora ne zmorejo izvajati redno, so pa vedno pripravljeni priskočiti in ponuditi pomoč pri novih projektih in načrtih.

SEM skupaj s Slovenskim etnološkim društvom ves čas spodbuja akterje k večjim prizadevanjem za sodelovanje in skupno nastopanje vseh slovenskih muzejev na Tržaškem ali celo širše, ob vsej zahodni etnični meji. Tako povezani muzeji bi bili dosti močnejši in prepoznavnejši, kot so sedaj, in s tem bi slovenska kultura znotraj večinskega italijanskega prebivalstva pridobivala na pomenu. Na obeh straneh meje se namreč dobro zavedamo potrebe po medsebojni koordinaciji za promocijo v kulturi in turizmu Trsta, tržaškega Krasa in širše regije. Tako bi ti muzeji postali vedno bolj del kulturne dediščine enotnega slovenskega kulturnega prostora in ohranjevalci identitete Slovencev, ki živijo kot naša manjšina v zamejstvu, izpostavljeni močnim asimilacijskim tokovom in pritiskom.⁶

Naj na koncu poudarimo še priznanje, ki ga je potrebno nameniti nosilcem in ohranjevalcem slovenske kulturne dediščine na Tržaškem. Ti posamezniki si zaslužijo, da je njihovo delo opaženo in pohvaljeno, utemeljeno je na navezanosti izročila prednikov in zavesti o dragocenosti tega, kar so od njih prejeli. Svoje zanje in poznavanje se jim zdi nujno prenašati na druge, s čimer ne izražajo nič drugega kot svojo visoko kulturno zavest in narodno identiteto.

Za to, da bi cenili sebe in svoje, kar ustvarjamo ali so ustvarili drugi pred nami, je ohranjanje spomina na minule čase in razumevanje razmer, v katerih

⁶ Predvsem v to smer so šli tudi izsledki Delovne skupine za Slovence zunaj meja RS pri Slovenskem etnološkem društvu v sestavi Katalin Munda Hirnök, Mojca Ravnik in Barbara Sosič, ki so leta 2014 obiskale muzeje na Tržaškem.

so živeli in zdržali rodovi naših prednikov, še toliko bolj pomembno. Gre za našo skupno kulturno dediščino kot kolektivno vrednoto – v nasprotju z družinskim ali individualnim nasledstvom – ki nas poleg jezika najbolj nezamenljivo opredeljuje kot etnično skupnost. Če usahne spomin, se pretrgajo vezi, zaradi katerih smo ljudje to, kar smo (Ilich 2014: 9).

Kulturno dediščino, ki je kot dobrina namenjena vsem, bi morali na obeh straneh meje ljudje spoznavati in ponotranjiti, biti nanjo ponosni in z njo soustvarjati bivanje z narodi, s katerimi delimo ta košček Evrope.

LITERATURA

179

DESTOVNIK, Irena (ur.)

2004 *Narodopisna zbirka Slovenske prosvetne zveze v Celovcu = Die volkshkundliche Sammlung des Slowenischen Kulturverbandes in Klagenfurt*. Celovec: Slovenska prosvetna zveza; Ljubljana: Slovenski etnografski muzej.

ILICH, Iztok

2014 *Varuhi izročila: naša kulturna dediščina v dobrih rokah*. Celovec: Mohorjeva družba.

MAGAJNA, Mario

2000 *Obrazi življenja: fotograf Mario Magajna in njegovi ljudje: vodnik po razstavi*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej.

MOTNIKAR, Ana

2003 *Restavracija Slovenskega etnografskega muzeja v Reziji in Trstu*. V: K. Munda Hirnök, P. Sketelj (ur.), *Odstrta dediščina: etnološko delo in muzejske zbirke Slovencev v Italiji, na Madžarskem in v Avstriji: zbornik s treh posvetov*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo. Str. 25.

REPINC, Martina

2009 *Katalogu na pot*. V: B. Sosič (ur.), *Škedenjski etnografski muzej = Il Museo etnografico di Servola*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej. Str. 6–8.

SEREC HODŽAR, Anja in drugi (ur.)

2003 *Muzej Kraška hiša v Repnu = Il museo della casa carsica di Repen*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej; [Trst]: Narodna in študijska knjižnica, Odsek za etnologijo; Inštitut za etnologijo.

SIMONETA, Jasna

2014 *Nastajanje katalogov muzejskih ustanov pri Slovencih v Italiji*. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 4, št. 1/2, str. 71–74.

SKETELJ, Polona (ur.)

2002a *Muzej Ricmanje = Il museo di San Giuseppe della Chiusa – Ricmanje*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej.

2002b *Urejanje ricmanjskega muzeja*. V: P. Sketelj (ur.), *Muzej Ricmanje = Il museo di San Giuseppe della Chiusa*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej. Str. 21–23.

SMREKAR, Aleš

2003 *Inventariziranje predmetov leta 1989*. V: A. Serec Hodžar in drugi (ur.), *Muzej Kraška hiša v Repnu = Il museo della casa carsica di Repen*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej. Str. 31–33.

SOSIČ, Barbara (ur.)

2009 *Škedenjski etnografski muzej = Il Museo etnografico di Servola*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej.

VOLPI LISJAK, Bruno

2013 *O zgodovini in dediščini slovenskega morskega ribištva: Ribiški muzej tržaškega primorja*. Ljubljana: Slovenski etnografski muzej.